

3 Pags. 7

Nota voor den Directeur van Onderwijs en Eeredienst betreffende de oprichting van een Hollandsch-Inlandsche school te Poso

Weltevreden 28 Augustus 1929.

Heer Directeur,

Aan de voorhanden gegevens ontbreekt nog iets van de voorgeschiedenis, namelijk dit dat Dr. Kruyt eerst besprekingen met het bestuur der schoolvereeniging te Poso gevoerd heeft, besprekingen, die tot het sub 11 van zijn rekest vermelde resultaat ~~he~~ hebben geleid, toen door den te Poso werkzaam zendingeling met klem werd betoogd dat wanneer de Zending zich niet spoedig met de zaak zou bemoeien, zij buiten hare medewerking haar beslag zou krijgen. De heer Kruyt voelde namelijk weinig voor een H.I. school te Poso, omdat hij voorzag dat ook Toradja kinderen van die school gebruik zouden gaan maken en hij de Toradja's nog niet ver genoeg gekomen achtte om een dergelijke school voor hunne kinderen te behoeven. Dit dient men te weten om te kunnen begrijpen waarom Dr. Kruyt op de naar ik meen in '26 ook door mij bijgewoonde bespreking te Poso toezegde zijn hulp te zullen geven voor het verkrijgen van een Europeesch hoofd der school, dat hij dit evenwel niet met enthousiasme, maar ter wille van en uit vriendschap voor de Minahassische gemeente deed, die zoo bijzonder veel waarde aan het tot stand komen dier school hechtte. Hij kon die hulp eerst geven wanneer hij waarborgen had dat er voldoende belangstelling voor die school zou zijn. Bij die gelegenheid bood de heer Waworoentoe het hoofd der schoolcommissie zijne verontschuldigen aan voor het feit dat hij zich aanvankelijk bij de bespreking van deze zaak met zijne medeinzetenen afzijdig en vijandig tegenover de zending, tenminste tegenover den zendingeling te Poso gesteld had. Men had er eerst namelijk alles op gezegd de zending die voor dit belang weinig scheen te gevoelen, er buiten te houden. Toen de toenadering evenwel tot stand gekomen was, bleek men algemeen, evengoed van Mohammedaansche en Chinese als van Minahassische zijde van het aanbod van de zending gebruik te willen maken. Een van de bekende Arabieren ter plaatse sloot zich bij die opvatting vorkomen aan. Het verzet tegen de bemoeienis van de zijde der zending, kwam dan ook uitsluitend van Minahassische zijde.

De Resident verklaarde zich met het ten slotte door de commissie aanvaarde voorstel van de Zending geheel accoord. Ik kan mij niet meer herinneren dat zulks in den door den heer Kruyt aangegeven vorm geschiedde.

Neemt men deze geheele voorgeschiedenis in aanmerking, dan krijgt men den indruk dat brief no 3135 van den Assistent -Resident van Poso, die sterke argumenten voor de oprichting van een Gouvernements Hollandsch-Inlandsche school bevat, in sommige opzichten een ~~schromelijke~~ overdrijving of een voorstelling van zaken geeft. Het is toch moeilijk aan te nemen na de tegemoetkomende houding van Arabieren en andere Mohammedanen tijdens de besprekingen in '26 dat alle Mohammedanen en zelfs ook enkele Chinezen hunne kinderen van school zouden nemen wanneer deze in handen van de Zending zou worden gegeven.

De brief met bijlagen van den zendeling Wesseldijk geeft ook geen geheel zuiveren kijk op de meening van de betrokken bevolkingsgroepen. Men wist wat de Directeur van Onderwijs wilde en voor menigeen zal dit een reden geweest zijn om zijn eigen meening verder niet naar voren te brengen, waar de gedachte: beter deze oplossing, dan in het geheel geen school, niet vreemd geweest zal zijn. Terecht merkt de heer Wesseldijk op dat 'zwijgen hier het tegendeel van toestemmen inhoudt'. Wanneer men dit, ook eens toepast op het zwijgen van de niet Christelijke belanghebbenden bij de bespreking van deze zaak in tegenwoordigheid van den Resident, dan begrijpt men dat de instemming niet volledig was, zooals uit het antwoord van den heer Eng Tjong voldoende blijkt. Dat de Chinese ingezetenen als het er op aan komt liever geen zendingsschool hebben blijkt ook wel uit het collectieve rekest van den 9den September.

Het rekest van Dr. Alb. C. Kruyt van den 21sten Maart van dit jaar maakt geeft den indruk dat een Hollandsch-Inlandsche school te Poso in handen der zending ten volle rekening zal houden met de gevoelens van niet Christelijke ouders. Het komt mij echter voor dat Dr. Kruyt Poso nog te veel ziet als het onderafdeelingshoofdplaatsje dat het vroeger was en dat de verhoudingen die daar gelden bestonden niet meer gelden voor Poso als hoofdplaats van een uitgestrekte afdeling, met vele Mohammedaansche hoofden en zelfbestuurders en met eene overwegend Mohammedaansche bevolking. Een Hollandsch-Inlandsche school te Poso is in dezen tijd een school waar gepeode kinderen uit een groot deel van de afdeling school zullen gaan. Wanneer daarom de moeilijkheden verbonden aan de voorziening in een schoolhoofd te Poso niet van dien aard zijn dat de opening van een dergelijke school daarop zou moeten afstuiten, dan acht ik voor Poso, overeenkomstig het advies van de Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, den heer Ijspeert, van den 25sten November 1927, een openbare H.I. School aangewezen. Daar er intusschen reeds weder twee jaren verlopen zijn, zal nu beter dan toen kunnen blijken of er ook in de jaren na '27 voldoende aanvraag om plaatsing van daarvoor in aanmerking komende kinderen voor de bestaande Hollandsch-Inlandsche school geweest is.

Gegeven de moeilijke verhouding tusschen Bestuur en Zending in de onderafdeeling Poso in het bijzonder en de kans dat die verwickelingen nog grooter afmetingen zullen gaan aannemen wanneer een dergelijke school door het landschap zou worden beheerd, meen ik de oprichting van een landschaps H.I. school waarvoor-blijkens ten sterkste te moeten ontraden.

De wd. Adv. voor Inl. Zaken
oud Assistent -Resident van Poso.

Laan

(rief van het
afd der school
goeroe Pangemanan
an den hr. Wessel-
dijk van den 9den
Juni),

Overgeet

Met den Resident van Manado

wil ik aan nemen dat men algemeen de voorkeur geeft aan een openbare Hollandsch-Inlandsche School. Dat diezelfde voorkeur ook van betoan boven landschapschool men ik te moeten betwijfelen. Het oorslag omtrent de onderlinge besprekingen der commissie voor de bestaande school, bijgevoerd door goeroe Pangemanan, spreekt daarentoe te duidelijke taal.

3 Rekest Maart '29.

De besprekingen van Dr. Kruyt met Schouwveniging Doro, waarbij hij te veel zijn hulp te geven, kon niet met enthousiasme, maar te wille van de Min. gewaarde. Wilde erit voorafgeen dat er voldoende ^{belangstelling} voor de school zou zijn. (Verlust punt II).

22 April '29 dit rekest aangeboden, an h. Resid.

24 Juni '29 geleverd aan h. Landkapiteel niet te forceeren.

14 Juni '29 telegraf. h. Resident op Zendingsschool over getuigen h. an M.

28 Oct. '29 brief h. h. Poso. Het argument voor goer. h. h. d.

3. In betrefft g het was is dit alle Indische en h. h. inwoners hun kinderen van school zullen nemen.

h. h. ook enkele Chinese en zullen hunne kinderen wegzenden, - overdeed.

4 argument sake schijnt juist, ook dat een goer. te h. h. goede Land- Schyphen minder kostbaar wordt.

d. Bovenhalen gelden van den h. h. Landkido.

brief van Inspect. Gopeel. Indukand schijnt gezegde twee bevelingen h. h. h. h. Doro niet mogelijk.

24 Sept. '28. Kader opaan van het aantal families. Sojinaras omek dat over zendingsschool weinig liefhebberij.

Rekest Dr. Kruyt van 21 Maart 1929. Dr. Kr. heeft uitsluitend dat Doro als afdelingshoofdplaats als antecede van Doro als hoofdpl. der oude onderafde.

*dubbel
niet fotost.*

Nota voor den Directeur van Onderwijs en Eeredienst betreffende de oprichting van een Hollandsch-Inlandsche school te Poso.

Weltevreden, 28 Augustus 1929.

Heer Directeur,

Aan de voorhanden gegevens ontbreekt nog iets van de voorgeschiedenis, namelijk dit dat Dr. Kruyt eerst besprekingen met het bestuur der schoolvereniging te Poso gevoerd heeft, besprekingen, die tot het sub 11 van zijn rekest vermelde resultaat hebben geleid, toen door den te Poso werkzaam zending met klem werd betoogd dat wanneer de Zending zich niet spoedig met de zaak zou bemoeien, zij buiten hare medewerking haar beslag zou krijgen. De heer Kruyt voelde namelijk weinig voor een H.I. school te Poso, omdat hij voorzag dat ook Toradja kinderen van die school gebruik zouden gaan maken en hij de Toradja's nog niet ver genoeg gekomen achtte om een dergelijke school voor hunne kinderen te behoeven. Dit dient men te weten om te kunnen begrijpen waarom Dr. Kruyt op de naar ik meen in 1926 ook door mij bijgewoonde bespreking te Poso toezegde zijn hulp te zullen geven voor het verkrijgen van een Europeesch hoofd der school, dat hij dit evenwel niet met enthousiasme, maar ter wille van en uit vriendschap voor de Minahassische gemeente deed, die zoo bijzonder veel waarde aan het tot stand komen dier school hechtte. Hij kon die hulp eerst geven wanneer hij waarborgen had dat er voldoende belangstelling voor die school zou zijn. Bij die gelegenheid bood de heer Waworontoe het hoofd der schoolcommissie zijne verontschuldigen aan voor het feit dat hij zich aanvankelijk bij de bespreking van deze zaak met zijne medeingezetenen afzijdig en vijandig tegenover de zending, tenminste tegenover den zending te Poso gesteld

*harc
ten
teant
ijel -*

had. Men had er eerst namelijk alles op gezet de zending die voor dit belang weinig scheen te gevoelen, er buiten te houden. Toen de toenadering evenwel tot stand gekomen was, bleek men algemeen, evengoed van Mohammedaansche en Chineesche als van Minahassische zijde van het aanbod van de zending gebruik te willen maken. Een van de bekende Arabieren ter plaatse sloot zich bij die opvatting volkomen aan. Het verzet tegen de bemoeienis van de zijde der zending, kwam dan ook uitsluitend van Minahassische zijde.

De Resident verklaarde zich met het ten slotte door de commissie aanvaarde voorstel van de Zending geheel accoord. Ik kan mij niet meer herinneren dat zulks in den door den heer Kruyt aangegeven vorm geschiedde.

Neemt men deze geheele voorgeschiedenis in aanmerking, dan krijgt men den indruk dat brief no. 3135 van den Assistent Resident van Poso, die sterke argumenten voor de oprichting van een Gouvernements Hollandsch-Inlandsche school bevat, in sommige opzichten een overdreven voorstelling van zaken geeft. Het is toch moeilijk aan te nemen na de tegemoetkomende houding van Arabieren en andere Mohammedanen tijdens de besprekingen in 1926 dat alle Mohammedanen en zelfs ook enkele Chineezers hunne kinderen van school zouden nemen wanneer deze in handen van de Zending zou worden gegeven.

De brief met bijlagen van den zendeling Wesseldijk geeft ook geen geheel zuiveren kijk op de meening van de betrokken bevolkingsgroepen. Men wist wat de Directeur van Onderwijs wilde en voor menig een zal dit een reden geweest zijn om zijn eigen meening verder niet naar voren te brengen, waar de gedachte: beter deze oplossing, dan in het geheel geen school, niet vreemd geweest zal zijn. Terecht merkt de heer Wesseldijk op dat "zwijgen hier het tegendeel van toestemmen inhoudt". Wanneer men dit ook eens toepast

we
w
nt
l -

Hof van den Directeur van Onderwijs en Nederlandsch-Indische
Landsche Opleiding van een Hollandsch-Inlandsche
school te Poso.

Heer Directeur,
Poso, 28 Augustus 1926.

aan de voorhanden gegeven ontbrekt nog iets van de
voorgeschiedenis, namelijk dat Dr. Kruyt eerst bespreking
aan met het bestuur der schoolvereniging te Poso gevoerd
heeft, besprekingen, die tot het nu II van zijn rekast ver-
reids resultaat hebben geleid, toen door den te Poso werk-
zamen zending met klem werd betoogd dat wanneer de zending
zich niet spoedig met de zaak zou bemoeien, zij buiten hare
medewerking haar bevalg zou krijgen. De heer Kruyt verbleef
namelijk veruit voor een H.I. school te Poso, omdat hij voor-
zag dat ook Toradja kinderen van die school gebruik zouden
gaan maken en hij de Toradja's nog niet ver genoeg gekomen
achtte om een dergelijke school voor hunne kinderen te be-
hoeven. Dit dient men te weten om te kunnen begrijpen waarom
Dr. Kruyt op de naar ik men in 1926 ook door mij bijgewoonde
bespreking te Poso toegevoegd zijn hulp te zullen geven voor
het verkrijgen van een Nederlandsch-Indische school, dat hij
dit evenwel niet met enthousiasme, maar ter wille van en
uit vriendschap voor de Minahassische Gemeente deed, die ook
blijkbaar veel waarde aan het tot stand komen dier school
hechtte. Hij kon die hulp eerst geven wanneer hij vastboog
had dat er voldoende belangstelling voor die school zou zijn.
Bij die gelegenheid bood de heer Wesseldijk aan voor het feit
schoolcommissie zijne verantwoordelijkheid aan voor het feit
dat hij zich aanvankelijk bij de bespreking van deze zaak
met zijne medelidingsvolle alijdig en vriendelijke tegenover de
zending, taminata tegenover den zending te Poso gesteld

... en het eerst de zending
... Het had er eerst namelijk alles op gezet de zending
... die voor dit belang weinig schen te gevoelen, er buiten
... de handen. Toen de toezichting evenwel tot stand gekomen
... was, bleek men algemeen, evengoed van Mohammedaansche en
... Chinese als van Nederlandsche zijde van het aanbod van
... de zending gebruik te willen maken. Men van de bekende
... kwamen ter plaatse alsof zich bij die opvatting volkomen
... aan. Het verzet tegen de demoesienis van de zijde der zending,
... kwam dan ook nalaatend van Nederlandsche zijde.
... te Resident verlaarde zich met het ten slotte door
... de commissie aangevorte voorstel van de zending geheel accoord.
... ik kan mij niet meer herinneren dat wiks in den door den
... heer Kruyt aangegeven vorm geschiedde.

... neemt men deze geheele voorgeschiedenis in aanmerking,
... dan krijgt men den indruk dat brief no. 3138 van den Resident
... Resident van Poso, die sterke argumenten voor de oprichting
... van een Gouvernements Nederlandsch-Inlandsche school bevat,
... in sommige opzichten een overdraven voorstelling van zaken
... geeft. Het is toch moeilijk aan te nemen na de tegemoet-
... komende houding van Arabieren en andere Mohammedanen tijdens
... de besprekingen in 1926 dat alle Mohammedanen en zelfs ook
... enkele Chineseen hunne kinderen van school zouden nemen
... wanneer deze in handen van de zending kon worden gegeven.
... De brief met bijlagen van den zending wasselijk
... geeft ook geen geheel zuiveren kijk op de meening van de
... betrokken bevolkinggroepen. Men wist wel de Directeur van
... onderzija zijde en voor menigen zal dit een reden geweest
... zijn om zijn eigen meening verder niet naar voren te brengen,
... kon, waar de gedachte: Peter deze oplossing, dan in het
... geheel geen school, niet vreemd geweest zal zijn. Toecht
... merkt de heer wasselijk op dat zwijgen hier het teendeel
... van toestanden inhoudt. Wanneer men dit ook eens toepast

op het zwijgen van de niet Christelijke belanghebbenden bij
de bespreking van deze zaak in tegenwoordigheid van den
Resident (brief van het Hoofd der school goeroe Pangemanan
aan den hr. Wesseldijk van den 9den Juni), dan begrijpt men
dat de instemming niet volledig was, zooals uit het antwoord
van den heer Eng Tjong voldoende blijkt. Dat de Chinese
ingezetenen als het er op aan komt liever geen zendingsschool
hebben blijkt ook wel uit het collectieve rekest van den
9den September.

Het rekest van Dr. Alb. C. Kruyt van den 21sten Maart van
dit jaar geeft den indruk dat een Hollandsch-Inlandsche school
te Poso in handen der zending ten volle rekening zal houden
met de gevoelens van niet Christelijke ouders. Het komt mij
echter voor dat Dr. Kruyt Poso nog te veel ziet als het onder-
afdeelingshoofdplaatsje dat het vroeger was en vergeet dat
de verhoudingen die daar bestonden niet meer gelden voor Poso
als hoofdplaats van een uitgestrekte afdeeling, met vele
Mohammedaansche hoofden en zelfbestuurders en met eene over-
wegend Mohammedaansche bevolking. Een Hollandsch-Inlandsche
school te Poso is in dezen tijd een school waar gegoede
kinderen uit een groot deel van de afdeeling school zullen
gaan. Met den Resident van Manado wil ik aannemen dat men
algemeen de voorkeur geeft aan een openbare Hollandsch-In-
landsche school. Dat diezelfde voorkeur ook zou bestaan voor
een landschapsschool meen ik te moeten betwijfelen. Het
verslag omtrent de onderlinge besprekingen der commissie voor
de bestaande school, bijgewoond door goeroe Pangemanan, spreekt
daaromtrent te duidelijke taal. Wanneer daarom de moeilijk-
heden verbonden aan de voorziening in een schoolhoofd te
Poso niet van dien aard zijn dat de opening van een dergelijke
school daarop zou moeten afstuiten, dan acht ik voor Poso,
overeenkomstig het advies van den Inspecteur van het In-
landsch Onderwijs, den heer Ijspeert, van den 25sten November
1927, een openbare H.I.School aangewezen. Daar er intusschen

op het wijzen van de niet Christelijke belanghebbenden bij de bespreking van deze zaak in tegenwoordigheid van den Resident (brieff van het hoofd der school door Panamanan aan den Resident van den Juni), dan bevestigd men dat de inspanning niet voldoende was, zooals zij het antwoord van den heer van Kjong voldoende blijkt. Het de Chinese school ingezetenen als het er op aan komt liever geen kennisgeving hebben blijkt ook wel uit het collectieve verzoek van den 2den September.

Het verzoek van Mr. A. J. C. Kroyt van den 2sten Maart van dit jaar geeft den indruk dat een Hollandsch-Inlandsche school te Poso in handen der zending ten volle rekening zal houden met de gevoelens van niet Christelijke ouders. Het komt mij echter voor dat Mr. Kroyt Poso nog te veel ziet als het onderafdeelingsoverheidsplaatsje dat het vroeger was en verget dat de verhoudingen die daar bestonden niet meer gelden voor Poso als hoofdstad van een afgezonderde afdeeling, met vele Mohammedansche hoeden en zelfbestuurders en met een overwegend Mohammedansche bevolking. Een Hollandsch-Inlandsche school te Poso is in dezen tijd een school waar gesoede kinderen uit een groot deel van de afdeeling school zullen gaan. Het den Resident van Manado wil ik aanmerken dat een algemeen de voorkeur geeft aan een openbare Hollandsch-Inlandsche school. Hetzelfde voorkeur ook kon bestaan voor een landeschool maar ik te moeten betwijfelen. Het verzoek omtrent de onderlinge besprekingen der commissie voor de bestaande school, bijwoord door goetse Panamanan, spreekt daaromtrent te dubbelzinnig taal. Wanneer daarom de moeilijkheden verbanden aan de voorsiening in een school te Poso niet van dien aard zijn dat de opening van een dergelijke school daarop zou moeten afzien, dan acht ik voor Poso, overeenkomstig het advies van den inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, den heer Ljaport, van den 25sten November 1927, een openbare H.I. school aangevoeren. Daar er insusschen

reeds weder twee jaren verlopen zijn, zal nu beter dan toen kunnen blijken of er ook in de jaren na 1927 voldoende aanvraag om plaatsing van daarvoor in aanmerking komende kinderen voor de bestaande Hollandsch-Inlandsche school geweest is.

Gegeven de moeilijke verhouding tusschen Bestuur en Zending in de onderafdeeling Poso in het bijzonder en de kans dat die verwikkelingen nog grooter afmetingen zullen gaan aannemen wanneer een dergelijke school door het landschap zou worden beheerd, meen ik de oprichting van een landschaps H.I. school ten sterkste te moeten ontraden.

De wd. Adviseur voor Inlandsche Zaken,
oud Assistent-Resident van Poso,